7. GARDIJSKA BRIGADA HRVATSKE VOJSKE „PUMA“

Josip Lucić (gl. ur.). *7. gardijska brigada Hrvatske vojske „Puma“*. Drugo, izmijenjeno izdanje. Zagreb: Despot Infinitus d.o.o., 2023., 256 str.

Knjiga *7. gardijska brigada Hrvatske vojske „Puma“*, koja je u svom drugom, izmijenjenom izdanju izašla iz tiska 2023. godine, nezaobilazna je monografija koja svjedoči o razvoju, ustrojstvu i doprinosu moćnih „Puma“ sa sjevera Hrvatske u Domovinskom ratu. U *Predgovoru* (str. 9) dr. sc. Josip Lucić, general zbora u miru, piše kako je upravo radi očuvanja sjećanja na ratne 1990-e godine i procesa osamostaljenja Republike Hrvatske osmišljen projekt *Edicija monografija gardijskih brigada Hrvatske vojske*. Ovakva literatura „čuva sjećanja“ na djelovanja hrvatskih branitelja, pripadnika gardijskih brigada, koji su u Domovinskom ratu branili svaki pedalj hrvatske zemlje. Sinteza ratnog puta „Puma“ dosada je, osim u ovom izmijenjenom izdanju, zabilježena u prvoj ediciji monografije *7. gardijska brigada Hrvatske vojske „Puma“*, glavnog urednika Zvonimira Despota (2013.), te diplomskom radu *Sedma gardijska brigada – Puma*, magistra povijesti Antonia Zrna (2022.). Uz to, o 7. gardijskoj brigadi „Puma“ medijski se izvještavalo u lokalnim novinama *Varaždinske vijesti*, zatim u hrvatskom vojno-stručnom magazinu *Hrvatski vojnik* i, primjerice, putem web bloga *Domovinski rat.hr*, autora i povjesničara Borne Marinića. Kroz komemoracije, tribine ili projekte poput onog *Tragovima lokalnog i nacionalnog identiteta* članovi Udruge veterana 7. gardijska brigada Puma danas nastoje educirati hrvatsku mladež (učeničku populaciju) o djelovanju 7. gardijske brigade „Puma“ u Domovinskom ratu. Djelatnost udruge vidljiva je i na području očuvanja kolektivnog sjećanja na ratne dane 7. gardijske brigade „Puma“, i to putem akcija oslikavanja zidnih murala diljem Hrvatske. Više o njihovu radu može se vidjeti na web stranici: https://www.udruga-puma.hr/. Zamjetan je nedostatak stručnih i znanstvenih radova o 7. gardijskoj brigadi „Puma“ te je to zadaća koja tek čeka buduće istraživače, povjesničare i sve one koji će se profilirati u domeni proučavanja Domovinskog rata u Hrvatskoj.

Monografija je sadržajno podijeljena na *Predgovor*, *Uvod*, zatim 12 poglavlja (i pratećih potpoglavlja), *Priloge*, *Pregled* znakovlja te korištene *Izvore i literaturu*. Osim analize ratnog puta, hijerarhijske strukture i života gardijske brigade na terenu, ova je knjiga stručno i bogato opremljena fotografskim materijalom, vojnim kartama, povjesnicom 7. gardijske brigade „Puma“ te posvetama poginulim i jednom nestalom pripadniku gardijske brigade. Uvodni dio monografije o „Pumama“ napisao je dr. sc. Ante Nazor, ravnatelj Hrvatskog memorijalno-dokumentacijskog centra Domovinskog rata, dajući presjek stvaranja Hrvatske – u kontekstu raspada Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije i javljajuće srpske agresije. Istaknuti su povijesni punktovi poput oružanih napada pobunjenih Srba na Hrvatsku policiju u Pakracu i na Plitvicama tijekom ožujka 1991. godine, a zatim i masakra koji je agresor izveo nad dvanaestoricom hrvatskih policajaca u Borovu Selu. Preostali dio analize (str. 17-19) posvećen je aktivnoj prisutnosti Hrvatske vojske na bojištima, kao i procesima koji su doveli do proglašenja neovisnosti Hrvatske, u međunarodnom kontekstu, te konačno pobjede nad udruženim velikosrpskim snagama, JNA i ekstremistima iz Hrvatske u obrambeno-osloboditeljskom Domovinskom ratu.

U prvom poglavlju, *Domicilno područje*, pojašnjena je vojno-sigurnosna situacija u Hrvatskoj, s naglaskom na sjeverni dio zemlje, tijekom 1991. i 1992. godine. Posebno je obrađeno razdoblje „bitaka za vojarne", tj. vojnih objekata Jugoslavenske narodne armije u Hrvatskoj:

> „(…) od 13. rujna, kad su blokade započele, do 22. rujna osvojeno je 36 vojarni i skladišta JNA te 230 tenkova i 400 topova u cijeloj Hrvatskoj" (str. 27).

Naglasak je stavljen na oslobođenje vojarne u Čakovcu te predaju elitnog 32. varaždinskog korpusa, čime je osvojeno strateški važno oružje za daljnju obranu Hrvatske. Valja ukazati na to da se o ovoj predaji agresora izvještavalo i u stranim glavnostrujaškim medijima kao što su *Los Angeles Times* i *Washington Post* (vidjeti za pojašnjenje fotografiju na str. 36).

Nadalje, u drugom poglavlju, *Ustrojavanje i sastavnice*, u detalje se razlaže odluku o osnutku 7. gardijske brigade „Puma", simboliku njezina imena te karakteristike sastavnica brigade. Odlukom ministra obrane Republike Hrvatske Gojka Šuška od 23. prosinca 1992. godine osnovana je 7. gardijska motorizirana brigada „Puma" (str. 40). Postala je to profesionalna gardijska brigada, sa zapovjednikom pukovnikom Ivanom Koradeom, koja je tada bila postavljena pod izravno zapovjedništvo Glavnog stožera Oružanih snaga Republike Hrvatske (vidjeti više na grafici *Ustroj i popuna 7. gmtbr* na str. 41). O nazivu brigade u monografiji stoji zapisano:

> „(…) kada je Ivica Matošević prešao u novu brigadu 26. prosinca 1992., na sastanku na kojem su bili prisutni zapovjednik 7. gmtbr Pume Ivan Korade, novi zapovjednik 1. bojne Željko Nikić, zapovjednik 3. bojne [ɨ op. a.] Josip Šimunko, Ivica Matošević s Josipom Kukecom predložio je borbeni naziv Brigade Pume. (…) Dolaskom novinara Josipa Šimunka u Brigadu pronalazak najpogodnijeg borbenog imena se intenzivirao" (str. 44).

Potom su razrađene sastavnice nove gardijske brigade: njihov ustroj te djelatnosti na terenu (u ratu). Tako su „Pume" činili: 1. pješačka bojna (studeni 1992.), 2. pješačka bojna (studeni 1992.), 3. pješačka bojna (1993.), oklopna bojna (1993.), topničko-raketni divizijun (1993.), protuoklopni topnički-raketni divizijun (23. prosinca 1992.), izvidnička satnija (kraj 1992.), inženjerijska satnija (prosinac 1992.), topničko-raketna bitnica PZO (*s.a.*), satnija veze (*s.a.*), logistička satnija (kraj 1992.), vod ABKO (kraj 1992.) te vod elektronskog djelovanja (kraj 1992.); (detaljnije pogledati na str. 46-72).

Treće poglavlje, *Ratni put*, govori o borbenim aktivnostima tada novoosnovane 7. gardijske brigade „Puma" – od Karlovačkog bojišta u veljači 1993. godine pa sve do operacije Južni potez. Detaljnija kronologija događanja tijekom Domovinskog rata za „Pume" je značila djelovanja kako redom slijede: Karlovačko bojište (1991.-1993.), Sjevernodalmatinsko bojište, zadarsko zaleđe – Drače, obrana Drniškog područja, Stankovačko bojište, pomoć HVO-u, obrana Šibenskog zaleđa, Novigradsko bojište (1994.), operacija Zima '94, operacija Skok 1, operacija Ljeto '95, operacija Oluja, operacija Maestral, operacija Južni potez (detaljnije na str. 73-167). Ratni put 7. gardijske brigade „Puma" u ovoj monografskoj studiji, uz stručnu analizu, predočen je i kroz seriju fotografija te preslike vojnih karata bojišta. Valja istaknuti znakovitu epizodu iz ratnog puta, sudjelovanje u VRO Oluji, koju je 7. gardijska brigada „Puma" kodno zvala Kozjak '95 i vrlo brzo je pripremila, odmah nakon Ljeta '95. O postavljanju hrvatskog stijega na kninsku tvrđavu 5. kolovoza 1995. godine u 10:15 sati i prvi put spomenutim imenima vojnika iz 7. gardijska brigada „Puma" koji su je postavili zapisano je u tekstu na stranici 145. Uz ratni put „Puma" izdvojen je i

segment sanitetske službe koja je zbrinjavala ranjenike i bolesnike (str. 168-174) te umetnut dio o stopostotnim invalidima 7. gardijske brigade „Puma", upriličen jednim sjećanjem bivšeg pripadnika gardijske brigade.

Sljedeće poglavlje, *Život brigade*, tiče se djelatnosti „Puma" od ustrojavanja Brigade pa do kraja Domovinskog rata, njihove interakcije s lokalnom zajednicom, popunjavanja redova te sastajanja s ključnim političkim djelatnicima RH (str. 176-192). Poglavlje *Pregled zapovjednika* čini sistematiziranu kronologiju zapovjednog kadra 7. gardijske brigade „Puma" – zapovjednika brigade, zapovjedništva i zapovjednika postrojbi (str. 193-198). Šesto poglavlje, Čuvanje spomena na brigadu, tiče se inicijative za osnutak Udruge veterana 7. gardijske brigade Puma i njihovih aktivnosti: seminara o pravima hrvatskih branitelja, Memorijala 7. gardijske brigade „Puma" u orijentacijskom trčanju otvorenog tipa, izgradnje kapelice svetog Jurja mučenika u Varaždinu, postavljanja kamene skulpture – Pume u vojarni u Našicama, različitih spomen-obilježja diljem Hrvatske i sl. (str. 199-204.). U sedmom poglavlju, *Knjiga utisaka 7. – gardijska brigada »Puma«*, predstavljena je spomen-knjiga koja će čuvati i valorizirati sjećanje na sve pripadnike 7. gardijske brigade „Puma" posredstvom svjedočanstva i zahvala svih ljudi koji su svjedoci doprinosa ove gardijske brigade u Domovinskom ratu (str. 205-208).

Osmo poglavlje, *Znakovi, odličja i insignije brigade*, tiče se simboličkog utiska i prepoznatljivosti „Puma" na terenu, upravo kroz znakovlje. Znak se mijenjao tijekom rata, a „(…) nošen je na rukavu i kapi svakog pripadnika Brigade te na zastavi Brigade i promidžbenim materijalima, zastavicama, ali i na značkama i priznanjima" (str. 209). Riječ je o simbolu zlatnog lika pume u skupu na crnoj podlozi. Brigada je nositelj odličja Reda kneza Domagoja s ogrlicom, a ujedno ima i svečanu pjesmu, *Koračnicu 7. gardijske brigade* (str. 210).

Memorijalna utrka 7. gardijske brigade u orijentacijskom trčanju naziv je devetog poglavlja monografije i govori o fizičkoj spremi, aktivnosti pripadnika Brigade u ratu, ali i organizacijskih intencija da se kroz rad Udruge veterana 7. gardijske brigade „Puma" i Orijentacijskog kluba Međimurje provedu zajednička orijentacijska natjecanja memorijalnog tipa. Kroz protekla dva desetljeća nekoliko se takvih memorijala organiziralo, a osim širenja sportskog duha nakana ovakvih događanja bila pohoditi one prostore s kojih su vojnici iz 7. gardijske brigade „Puma" kretali u bitke (str. 212-215). Deseto poglavlje pripada popisu i čuvanju sjećanja na poginule pripadnike brigade. Uz fotografije, imena i prezimena, navedene su godine i mjesta pogibija pripadnika „Puma". Jedanaesto poglavlje naslovljeno je *Nestalom pripadniku brigade* i u njemu je sročena potresna ispovijest majke poginulog hrvatskog branitelja.

U posljednjem poglavlju, *Povjesnici sedme gardijske brigade*, sažet je prikaz trajnog zaloga svih onih koji su bili dio Sedme gardijske brigade i njihovog služenja Domovini koje je očitovano i u njihovu zavjetu – *semper primus*! Čitanost i relevantnost ove knjige uvelike je potvrđena time što je na policama knjižara i knjižnica doživjela drugo izdanje. Za povjesničare, vojne analitičare ili pak medijske aktere ova monografija o 7. gardijskoj brigadi „Puma" doista može poslužiti kao istraživački orijentir te zaliha opsežnog povijesno-iskustveno-vojnog znanja o Domovinskom ratu.

Bruno Bogović